List 4. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 23. januarja 1867.

Gospodarske stvari.

Kaj okus vina zboljšuje in je res zlata vredno?

Znano je, da nektera vina imajo jako oduren, goričen, zemeljin okus. Takošna vina sicer v mladosti so precej prijetna, kadar se pa razvijejo in v svoj stan stopijo, so zeló zoperna. Tako so mi vrhi v ljutomerskih hribih znani, na priliko vrh Kajžar v Št. Miklavžovski županii, kterega zavreto vino jako po stiperi diší, potem Pavlovski vrh v svetinski županii, ki daje slabega okusa vino, akoprem lega vrha dobro vino obeča, ker ga solnce celi dan obseva, — isto tako se nahajajo bregovi v Ormužu, Ljutomeru, Negovi, Št. Benediktu itd.; posebno pa v ozir jemljem lastni vinograd v črešnjevski okolici radgonskih vinogradov, ki je ob času mojega pokojnega očeta do leta 1848. in od tega do leta 1852. še vedno svoj goričen, zemeljin, poseben duh in okus vinu dajal, od tega leta naprej pa vedno manj in manj tako, da, če bi mogel ta leta pridelano vino svojemu očetu pokusiti dati, bi mi gotovo rekli: „od kod pa je to vino?“ in težko bi jih prepričal, da je iz njihovega nekdanjega vinograda. Toliko se je zboljšalo po umno narejenem gnoji, s kterim vinograd od leta 1852. gnojiti dajem.

Res je, da sem trte boljših plemen, kakor: rivčeka, traminca, žlahne mušice, žlahnine bele in rdeče, klešeca, krhljikovca itd. že od leta 1853 pomnoževati in zasajevati dajal; al te še niso prekosile starih trt v rodovitosti in obilnosti, ker jih prejšnji vincar ni umel razločevati od unih starih trt, a ženske pa so s hobato travo tudi nežne mladičice požele. Inače pa je vinograd že prej s šiponom, vélikim rivčekom (rizling) in drugimi dobrimi trtami v izvrstnem stanu zasajen bil. In vendar je tolika različnost v vinskem okusu! sladko in milorezno je; od goričnega zemeljnega prejšnjega okusa pa ni ne sledú več. Dišavost se malemu rivčeku pripisuje, ki pa še dosihdôb ni prekosil z drugimi boljšimi trtami šipona v obilnosti, in je lani pogreban meseca maja pozebel, ter še le od lani vtegnejo vsa boljša plemena znašati tretjino šipona. Zatorej tudi ne morem niti rivčeku niti drugim boljšim trtam edino samo zboljšanega vinskega okusa pripisovati. Zboljšanje vinskega okusa se tedaj mora kje drugej iskati, in to v umnonarejenem gnoji, kakor je v „Umnem vinorejcu“ in pa v letošnjem „Koledarčeku“ od slavne družbe sv. Mohora izdanem popisan.

Živinsko blato nima nikdar onih drobcev v sebi, ktere ima gnojnica (scavnica). Ako se tedaj gnojnica kakor sedaj pozimi kot led v slabe kraje vinograda nosi, ali pa inače raztajana na izkidani gnoj z zemljo pokriti poliva, se blato, gnoj, in pa zemlja napijeta z drobci gnojničinimi, ki spreminjajo trtni sok in zemljo rodovitejo narejajo.

Res je, da boljša plemena trt, tudi boljše vino dajejo. Al gnojnica prekosí navadni po sedanji puhloti in raztresenosti narejeni gnoj tako gotovo, kot je solnce na nebu! Kdor ne verjame, ta naj skusi! Dragi vinorejec! vlij en škaf čiste gnojnice po suhi trati, pa boš videl, da ti bode vso travico požgala prvo leto in ne boš nobenega haska imel. — Al glej, kjer konj namoči suho trato, je ravno taka: še le čez nekoliko časa začenja na tem mestu prav temnozelena trava rasti, in trpi več let poredoma. Živinsko blato pa tega ne storí niti v prvem niti v drugem letu. Iz tega je očividno, da je gnojnica (scavnica) zlata vredna, in le budalo zanemarja tak zaklad pri hiši in si ga v prid ne obrača.

Naj se še to pomisli. Navadni gnoj iz živinskega blata, listja, slame kot nastelje, ima le prvo leto svojo moč, amonijak, ki k rasti zdatno pripomore, drugo leto že pojema, potlej pa nič več ne koristi, zakaj? Menda zato, ker se živinsko blato brž razkroji, razveže, spremení, mine. Slama to isto storí, in brž strohní, le bukovo listje kot nastelja se še drugo leto premetuje brez vspeha in haska. Ali ni tako? Vzemi pa sedaj gnoj, ki se nareja, tako, da se na izkidani gnoj zemlje nameče in vès gnoj ž njo pokrije, potem pa z gnojnico po dvakrat v tednu poliva, in zapazil boš, da se živinsko blato, slama in listje kot nastelja tudi brž razveže in strohni; al črna zemlja napojena z gnojnico kot špeh ti ne bo strohnela niti se spremenila, temuč svojo močno vlago s svojimi, najbolj redivnimi drobci scavničinimi, ti bo tako dolgo gnojila, dokler sama popolnama ni izpita in izvlečena ter bližnji prazni zemlji podobna. Kar po vsaki pot dalje trpí, in torej tudi dalje gnojí. Ali pa tak gnoj tudi v zelenjadi, korenstvu, zrnji, žitu itd. svojo moč vrinjuje in pridelke zboljšuje, tega ne morem zagotoviti, kajti moje njive zakrebščinarji obdeljujejo, kterih rabiti mi dosedanje vganjkljive okolišine ne dopuščajo. Tako tudi od novega vinograda okoli 3 oralov še nemam zadostnih skušenj. Da pa prvo leto nakošene trave, na travniku pognojenem s človečjekom ali inače ostro gnojnico brez primešane zemlje ali vode za dva dela, goveda rada ne žrè, zavoljo amonijaka, smradu, to je gotovo.

Gospodarji! ako vam je ljubo poljedelstvo in sreča domačih pri srcu, delajte takošen gnoj! Kako bi bil jaz mogel na enem oralu lani 18 polovnjakov pridelati vina, da ne bi tako ravnal! sicer bi ga pa bil dobil svojih 30 polovnjakov, ako ne bi bilo spomladi pozeblo in bi ne bil poletni dež veliko grozdja vničil. Na tak način je vsak drug gnoj, ki se z velikimi stroški, trudom, zamudo, skrbjo itd. nareja, odstranjen.

Nakupičili si pa bote zlate rude, da bote strmeli! Ako vam pa ni za napredovanje mar in se vedno izgovarjate s tem: „moj oče, moj dedek so tako delali

in ravnali, pa vendar so kruha imeli", spomnite se, da so stari 10 gld. dacije (davka) plačevali, vi pa ga plačujete 50 gld.! — Če pa že nimate veselja do umnega, rednega poljedelstva, raji ga opustite! Čemu toliko kmetijskih mučenikov (marternikov)? saj jih je tako zadosti, ki nam revščino pomnožujejo.

Pri Negovi 11. januarja 1867.

Frančišek Jančar, kaplan.

Gospodarske skušnje.

* Ako vinski sod zaplesni, vzamejo v nekterih krajih po Istri kisa (octa) in vina po primeri soda; to skupaj dadó zavreti, pa vrelo vlijejo v sod, ga dobro začepijo, pustijo ga nekoliko časa stati, ga s tem poplaknejo, in to odvzame duh plesnovine. Ako pa vino zadava po plesnovini, vzamejo malo celega sirka (Mohrhirse) in ga ocvrejo na maslu ali na olji, da se razpoka in malo začrneje, pa vroče vse skupaj vsujejo v vino, in to vinu vzame plesnobni vonj.

J. V.

Cesarska postava zastran letošnje rekrutbe.

Po c. kr. vladnem razglasu so v vojaštvo letos poklicani samo taki, ki so bili v letih 1846., 1845. in 1844. rojeni. V letih 1843. in 1842. rojeni niso več vojaščini podvrženi, razun begunov. Oproščenja jenjajo zdaj. Takim, ki so pred tem oženjeni bili in kterih žena ali otrok še živí, se pustí oproščenje.

Beseda o volitvah poslancev za deželni zbor.

Goriška „Domovina" razklada prav po domače veliko važnost volitev in kako se je treba volkov v ovčji koži bati, rekoč: „Kadar stopi popotnik na ladijo, da se kam pelje čez morje, ali pa na voz, navadni ali železnični, izročí, kar ima najdražega — svojo osebo, svoje življenje, na ladii kormilniku, na železnici mašinistu, ki hlapon krmi, na navadnem vozu kočijažu ali gonjaču; in kako trepeče človek, če je kočijaž ali voznik pijan, če je mašinist poreden, če je kormilnik nepošten! — Lejte, v enakih okolnostih smo mi vsi. Dežela naša, država naša je voz, je ladija, na kteri se vozimo vsi, z vsem, kar imamo, do skupnega svojega cilja v časnih zadevah. Kormilnik na državni ali deželni ladii zraven vlade je zbor. Njemu je izročeno vse, za kar nam mora mar biti: naše premoženje, naša osebna varnost, naša narodnost, domače in občinske zadeve, z eno besedo, naše duševno in materijalno blagostanje. Bomo li te rečí, te svoje zaklade nespametnim ali nepoštenim ljudém izročevali, da nas v kako brezdno, v pogubo zapeljejo? Premisliti je toraj treba, kakošnih mož si izvolimo. — Kar se tiče poslancev, ki jih bomo hoteli voliti, glejmo, da, če pridejo med nas nepoklicani vekači, ki nimajo med nami nič opraviti, in jih sicer leto in dan ne vidimo, ali pa, če se bode silil med naše volilce kak volk v ovčji koži, da se ne damo motiti; zavrnimo vsacega, o kterem smemo sumiti, da mu ni mar za pravo naše blagostanje, ampak samo za to, da bi kakoršnekoli svoje ali svojih namene dosegel."

Ozir po svetu.

Turki.

Spisal M.

Dandanes že zelo klenka turškemu carstvu. Zanimivo tedaj utegne biti mnogim našim bralcem, da kaj več izvedó od Turkov.

Težko, kakor pri vsakem ljudstvu, je tudi pri Turkih, razjasniti njihovo prvo zgodovino. Veliko so se vbijali učeni s tem; al še le v novejšem času so bili v stanu, jo nekoliko razjasniti iz kitajskih (kineških) virov. Toliko se sme skoraj gotovo reči, da njihova prva domovina je zemlja med Kino, altajskimi gorami in bajkalskim jezerom. Kmalu so se razprostrli z velikega gorovja altajskega in s tangnuških snežnikov po bližnjih nižavah in od tod proti južnemu zahodu in izhodu. Že zgodaj so se naselili v deželi, ki se je pozneje po njih imenovala Turkistan, to je, kraj, ki ga mejí na vzhodu severna Kina, na severji Sibirija, na zahodu aralsko jezero in Kovarezmija, na jugu Tibet in vélika Buharija.

Turki so bili v začetku razdeljeni na več rodov, ki so živeli nomadno. Bili so divji, surovi in krvoželjni, pa srčni, in napadali so vedno kitajske okrajne. Okoli 1200 pred Kristusom združi posamezne rodove nek kitajsk carevič, ki je bil s 500 ljudmí zbežal iz očetove hiše, ter se podal k Turkom, ki so se takrat po kitajski še Hiungnu imenovali. Zdaj so začeli biti močni in nevarni sosednim ljudstvom. Napadali so jih vedno in njihova sila je čedalje veča prihajala, tako, da so imeli Kitajci že 200 pred Krist. grozen strah pred njimi. Ali že 141 po Krist. jih zmaga v krvavi bitvi cesar Hiaovuti, ter razbije in pokončá vso njihovo moč. V malo letih so se jih lotile še druge nesreče, notranje razprtije, bolezni in napadi od bližnjih narodov, tako, da so bili že za Kristusa razdeljeni v južno in severno državo in da so bili podložni kitajskim cesarjem.

Južni Hiungnu (to je še zdaj njihovo ime) se zvežejo zdaj s Kitajci in napadajo vedno svoje severne brate. V drugi polovici prvega stoletja po Kristusu jih zapodé proti zahodu in v 5. stoletji že zgine ta veja popolnoma iz zgodovine. Al tudi južni Hiungnu, ki so se bili že tudi sprli s Kitajci, dolgo niso môgli vzdržati napadov od kitajske straní in od ljudstev, ki so bila prišla namesti pregnanih severnih Hiungnu. Pričeli so se tudi pri njih prepiri. Zadnjega vladarja, ki je čez vse gospodoval, vjamejo okoli leta 216 po Krist. Kitajci in si podvržejo vès narod, ki se zdaj razdelí v rodove, tako, da ima vsak rod svojega poglavarja. Okoli 460. leta pa zginejo tudi iz zgodovine in le tù pa tam se še pokaže kteri rod, ki vstanoví v drugem kraji kako novo državo.

Ravno takrat, ko zginejo Hiungnu iz zgodovine, se naseli ob altajski gori, kakor se pripoveduje, okoli 500 družin, ki so jih Kitajci imenovali Tiukiu, in ki so bile pred ko ne oddelek zginulih Hiungnu. Veliko so prestali pred svojimi sosedi; v sredi 6. stoletja pa jih oprostí sosedovega jarma knez Tumen, ki si pridene ime kan in ustanoví lastno vlado. Ko Tumen že čez 2 leti umrje, prevzame vlado njegov starji, in za tem njegov mlaji sin. V 20 letih se je to kraljestvo tako okrepčalo in razširilo, da je slovelo ne samo v Azii, ampak tudi že na bizantinskem dvoru. Leta 562. pošljejo Tiukiu poslanca do cesarja Justinijana I., da bi zabranil zvezo med njim in Avari, ki so jih bili že v Evropo potisnili. Bojevali so se sosebno s Kitajci in dobivali od njih davek. Pa kar se po navadi z velikimi kraljestvi zgodí, taka se je tudi Turkom pripetila. Že 572. leta se razkrojí njihova država v dva velika kanata in iz teh so postali 581. štirje mali. Pa ravno to je bila za njih nesreča, ker nesloga ni nikjer pridna. Leta 586. se loči zahodni kanat popolnoma od vzhodnega in pride v pest Kitajcem, ki so vedno sejali in redili razprtije med Turki. Kakor poprejšnji Hiungnu, oslabite tudi te dve državi po vednih bojih s Kitajci in Perzijani, in zgubite se, vzhodna okoli leta 744., zahodna proti koncu 8. stoletja. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Londona 7. jan. P. T. — Prešeren pravi, ako pesnik kaj druzega ne zná, pa o letnih časih kroži; zakaj bi tudi dopisnik ne smel pisariti o vremenu. Zato tudi jaz svoj prvi dopis v novem letu pričnem z vremenom. — Staro leto je na Angležkem prav z jezo vzelo slovó ali da bolj resnično govorim, novo je srdito nastopilo in z ledenim žezlom vladati začelo. Do Božiča je tukaj tako toplo bilo, da so se zimske suknje skoro pozabile, in kar je natoroznancem še bolj zanimivo, nekteri tiči so že gnjezditi začeli. Staremu letu pa je na slovó jelo zmrzovati in ob novem letu pade sneg in nastane mraz kakor na Krasu. Po vodah londonskih parkov ali vrtov se je kmalu zbralo na tisoče pozgalcev, po ulicah londonskih pa tudi na tisoče revežev vsake vrste, ki so brez dela in brez živeža, menda tudi brez stanovanja, in ti kričijo za milodare tako, da je človeku v hiši težko to viko na ulicah poslušati, pa še bolj neprijetno je dobro oblečenemu na ulicah med te oderušne berače priti. Sreča je le to, da tukaj berači v hiše ne dohajajo. — Praktični so Angleži, to je res; al kar se tiče sedanjega snega, zgubili so menda Londončani glavo; v Londonu v snegu nič ni bolje, ako ne še hujše, kakor je v naših vaséh, to je, sneg, kakor pada, tako obleží, in vrh tega se še s streh na ulice pomeče. Prvi dan, ko je sneg padel, ni bilo celo nikakoršne komunikacije s starim trgovskim mestom „City“ in predmestji, razun po podzemeljski železnici o kteri bodem drugikrat več govoril. Še dobre gazi ni bilo po ulicah, akoravno sneg ni bil čez ped debel; s hodnikov (trotoarov) se je še le drugi dan skidal in na sredo ulic zmetal, kjer ga v trdo skorjo živina, to je, konji z vozovi poteptajo. Prešlo noč pa je nastopilo zopet toplo vreme in južni veter je vès sneg pobral, tako, da po ulicah je danes treba plavati. — Ker že o vremenu in londonskih prijetnostih govorim, naj še omenim slavnoznane londonske mégle. Jaz bi to gosto, črno-rujavo, smrdljivo, grizečo in zadušljivo prikazen raji dim ali sopúh imenoval, kteri se iz milijonov dimnikov vzdiguje in pri zgoščenem zraku zginiti ne more, ampak tako na tla udari, da opoldne nastane takošna egiptovska tèma, kakor je o polnoči. Kdor mnogo posla v takem dimu na ulicah ima, res je milovanja vreden, ker ne moti ga samo gosti mrak, temuč ta dim mu grize očí in draži grlo. Velika nesreča je London zadela zadnjo nedeljo pred novim letom, pogorel je en del po celem svetu znanega velikanskega poslopja za razstave, „kristalne palače“ imenovanega. Noben tujec prišedši v London ni zamudil ogledati to poslopje, ki mu ga na svetu para ni; zdaj pa je velik del njega požarišče. — Politične zadeve so na Angležkem vedno pri starem, to je, o ničem drugem se ne sliši kakor o agitacijah za reformo, ktere sem že v nekem dopisu lani omenil „franchise bill“; o tem pa slavnoznani govornik in ud državnega parlamenta Bright (izgovarjaj Brajt) zvonec nosi. — Ubogi Irci prizadevajo še največ posla policii angleški; ti svobodoljubi, ki se imenujejo Feniani, se ne dajo nikakor ukrotiti vkljub vsem kaznim, ktere jih doletujejo. Vsaki čas se nahajajo nove zarote; ne mine dan, da bi se kteri Fenian ne zaprl; vedno se nahajajo nove zaloge orožja in ravno tako se vse mogoče tudi v Ameriki pripravlja. Vse vendar je zastonj; vlada vsak poskus z železno roko zaduší, da ni upati, da bi mogoča bila kakošna ustaja na Irskem. Feniani se obče zasmehujejo kot besni sanjarji; al kdor brezvspešne poskuse teh mučenikov promotruje in zgodovino irsko premišljuje, ta vidi, da je svoboda draža in boljša kakor življenje. — O Avstrii časniki angležki še zmirom debatirajo; po nesrečni bitvi pri Sadovi se jim zdi v nevarnosti. Vendar vse pričakuje zdaj radovedno tudi tukaj porazumljenja z vlado in različnimi narodi, posebno pa z Magjari in Hrvati. Prenapeto oholost magjarsko tudi tukajšnji časniki grajajo. V tem letu se ima Avstrija preroditi; koliko bo tedaj skrbí in dela! Vendar iz Dunaja piše nek angležk dopisnik, kako ničemerno in brez skrbí je vse, rekši, da na Dunaji občinstvo bolj briga to, ako se kaka nova pivarna odprè, kakor da bi kdo kakošen zbor napovedal (kakoršnih je na Angleškem vedno), kjer bi se pomenkovalo in pogovarjalo o obče koristnih, potrebnih političnih stvaréh. Pivo je — pravi dopisnik — „summum bonum“ in „Carpe diem“ obče načelo s celó malimi izjemkami.

Iz Kragujevca v Srbii 1. jan. — Črni oblaki se skupljejo na obnebji političnem. Avstrija je polna nerešenih vprašanj in Turška stojí na vulkanu. Zato se tudi mala, a velevažna Srbija pripravlja na vsaki vihar, da bode zmožna na vse straní odpor dati, bodi si Turkom ali ošabnim Magjarom. Vojske želí vsak Srbin, da! srčno je želí! Al nikar ne mislite, da je on krvoin plenaželjen. To nikakor ne! Nego njegova sveta in srčna želja je: sebe in svojo nesrečno bračo nečloveškega jarma in grozovite sužnosti osloboditi, da postane sloboden, nezavisen in častit narod. Nikomur nič jemati, vsakemu svoje dati, svoje braniti, to je gêslo njegovo. Za te svete rečí pa vsak Srbin radosten v boj ide; za dom, vero, narod in pravico rad kri prelije in umre. Svetli in ljubljeni knez Mihajlo naj samo zapové in evo! 200.000 dobro naoroženih junakov, kterim jih para ni! Da, da, kterim jih para ni! Srbin ima hrabro mišico in junaško srce, in bo šel navdušen v krvavi boj, kterega željno pričakuje. Srbin je trezen, mehkužnega življenja ne pozná. Postelje ne pozná; spava na goli zemlji, okoli ognja brez odeje v hladni veži, v ktero od vseh straní ostra burja piše, pod glavo ima kamen ali kak panj; ali pa spava pod milim nebom in to v sami srajci in gatah, kjer ga noč zateče; odeja so mu visoka nebesa. Da Srbin res zime ne pozná, tega sem se sam uveril lani popolnoma. Delali so cesto iz Kragujevca v Rudničko okrožje. Bilo je v poslu na nji kakih 6000 ljudí v najhujši zimi. Vode so zmrzovale in se zaledenile! Al Srbin v samih gatah se ni! Delal je vès dan, in je več tednov živel ob samem kruhu in vodi. Vsaki večer pa so pri ognji dudle dudlale ali gajde brenčale in 6000 ljudí se je veselo okoli ognjev kolo mendraje v mrzli noči vrtilo, in potem na zemlji pod prostim nebom brez odeje zaspalo. Jaz sem takrat ravno v Rudnik potoval, pa se na vozu, dobro oblečen in zavit, zime tresel. Gledal sem večerno veselje, in čul živahno vriskanje, mislé, da ponoči mora vse zebsti in zboleti. Al zjutra rano sem videl zopet vse zdravo in veselo pri delu mrgoleti. Smejal sem se jim in jih pozdravljaje popraševal: „Dobro jutro, bračo! kako ste spavali bračo?“ „E, gospodine — mi odgovorí nek star kosmat brkleš — ponoči bila je zima, i zjutraj bilo je po mojih brkovih in po prsih ledeno ivje! Zjutra smo bili vsi beli, če tudi smo okoli ognja ležali, koji je celo noč gorel.“

Kakor je telo Srbina, isto tako je tudi njegov želodec pravi junak. Njemu ni treba nobene kuhe; o kruhu in vodi lahko živí cela leta. Mnogo rečí jé surovih brez solí, mastí itd., ki jih Slovenci kuhate, tako ali tako za jelo pripravljate. On odreže v zelniku zelnato glavo, odtrga kako bučo ali kumaro, izpuli kako peso itd. in veselo hrusta to in uno, da se človek njegovemu junaškemu želodcu res čuditi mora. On jé buče in kumare brez vsega druzega, kakor jaz jabelka. In kakošen hrust je on! Vem, da si po takem bote

mislili: „No, Srbin je še vès divjak!“ Ne! to on nikakor ni, nego on je vojnik, da mu ga para ni! Njemu ni treba lepih in toplih kosaren in mehkih postelj, nego ljubša mu je šuma in zemlja okoli ognja pod prostim nebom. Njemu ni treba kuhe in dobrih jedí in vinske pijače, dosti mu je kruh in voda; njemu ni treba tople obleke in odeje; srajca in gate so mu dovelj. Pri tem pa je on v vpotrebljevanji smrtonosnega orožja vrlo dobro izurjen, pravi vojnik, navdušen kristjan in izobražen človek. Da, vsak Srbin je vojnik in nikjer na svetu ni toliko podučenih ljudí, kakor jih je v Srbii. Prva srbska kneza Črni Juri in Miloš niti sta znala pisati niti brati; al to zdaj vsak seljak zná. In v srbski stoječi vojski se mladeneč ne podučava samo v potrebljavanji raznega orožja, nega on se podučava tudi v kristjanskem nauku. On se mora brati in pisati in računati učiti. Tukaj se vse učí, vse je pismeno, in hití korakoma naprej, in napreduje na vse straní. Da, da! zastonj so prazne sanjarije ošabnih Magjarov po njihovem nekdanjem kraljestvu. Njih predrzne želje, nad Slovani vladati, bodo pred srbsko močno mišico spuhtele v prazen dim, in njih oholost in predrznost bo zaspala v kraljestvu — „sanjarij“! Take in enake sanjarije se Magjarom morejo še odpustiti; al vrtoglavim Poljakom, naši brači, nikakor ne! Bog daj, da se spametijo še o pravem času! (Dal. prih.)

Iz Vélikovca na Koroškem 11. januarja. —a. — Žalosten glas se je v začetku tega tedna razširil po vsej okolici, namreč ta, da so dosluženi občno cenjeni fajmošter Št. Rupertske fare pri Velikovcu g. Jožef Paternuš umrli. Zato je pa tudi pogreb lep in svečan bil. Gospodje duhovniki so od vseh krajev prišli vrednemu možu poslednjo čast skazat, in ljudstva je bilo vse polno, ki je celo pot k grobu žalostne pesmi slovenski popevalo. Naj v miru počivajo!

Od koroške Drave 19. jan. *(Prijazna besedica volilcem iz doberloveškega, kapelskega, pliberškega in velkovškega volilnega okraja).* — V nekterih dnevih se pričnó po vseh avstrijskih deželah takraj Litave nove volitve deželnih poslancev. Tudi nam Slovencem na Koroškem bo treba iznova stopiti na borišče in svetu pokazati, da smo še možje stare slovenske korenine in še popolnoma vredni svojega slovečega imena. To bomo pa pokazali s tem, da pošljemo v deželni zbor vsaj nekaj naših mož, to je tacih mož, ki jim bije v prsih še srce za srečo in blagor našega slovenskega národa in kteri v resnici poznajo naše potrebe in nadloge. Po vseh drugih, nenaravno napravljenih volilnih okrajih smo koroški Slovenci v manjšini, da imamo kaj malo upanja kakega za domačo reč vnetega moža v deželni zbor dobiti; skažite se vsaj Vi volilci iz doberloveškega, kapeljskega, pliberškega in velikovškega kantona zveste Slovence in izvolite 29. dne t. m. za svoje zastopnike samo take poslance, kteri v resnici le Vaše sreče želé. Tak poslanec Vam bode Vaš stari znanec in krepki zagovornik prof. **And. Einšpieler**, kteremu ste že enkrat dali svoj glas in kteri je Vas neprestrašeno zagovarjal, dokler ga niso spravili Vaši neprijatli iz deželnega zbora; po cesarski milosti so mu zopet povrnjene državljanske pravice, tega slovečega rodoljuba se držite vsi od prvega do zadnjega, ta naj bo Vaš prvi poslanec, drugi pa iskreni domoljub dr. **Valentin Pavlič**, pravdosrednik v Velikovcu, ki živí v Vaši sredi in Vas bode tudi enako krepko zagovarjal. Protivniki narodnih pravic bodo gotovo vse žile napeli, da Vas na svoje limance vjamejo; al ne verjemite njih priliznjenim hinavskim besedam: med imajo na jeziku, strup v sovražnem srcu. Kot en mož glasujte vsi za prof. Einšpielerja in dr. Pavliča, da ne porekó, da Vam, ni mar za svoje prvake. Ako si ta dva korenjaka izvolite za svoja zastopnika, čast vam bode pred vsem slovanskim svetom in vaša lastna sreča. Bog vam daj srečno zmago!

Iz Goriškega 17. jan. — Mnogo se o sedanji prevažni dôbi govorí in piše zastran deželnih poslancev; naj dodam še jaz par vrstic. Predragi volilci, skrbite namreč za to, da v deželne zbore le vrle možake spravite. Pretehtajte dobro vsacega, kdor se vam za poslanca ponuja, a tudi tacega, ki vam ga priporoča. Kdor rad ne čita naših slovenskih časnikov, ni našega zaupanja vreden. Pa tudi takih, ki jim je vsaka vera prav, se skrbno varite. Ne marajmo zato, ako nas Slovence nemški liberalci zmirjajo za „slovanske Tiroljce.“ Zato je do duše žalostno, da se mnogi možje duhovnikov v zbor tako zeló bojé. Mili Bože! kaj neki so duhovniki zagrešili, da bi ne bili vredni našega zaupanja? Ali morda s tem, da so nam z vero ohranili národnost? Kterega stanú možjé so domače slovstvo bolj podperali in še podperajo? Ali so neki grajščaki več storili pri nas za povzdigo sadjereje in druzih kmetijskih razdelkov, kakor pa duhovni? — Predragi! pomislite, kak vrl zastopnik naš je rajni g. Kaffol v goriškem zboru bil? In kdo izmed nas g. Einšpieler-ja, ki je tudi duhovnik, za iskrenega borilca naših pravic ne čísla? Ali ne vidimo vedno g. dekana Tomana v vrsti prvakov narodnih? Ako sam cesar više duhovnike (škofe) pošlje v deželne in državne zbore, zakaj bi tudi narod ne volil nižih duhovnov v zbor? Nobenega stanú ne smemo izključevati iz zastopa deželnega, in če se pravi, da uradnikov nikar ne volite v zbor, ker uradnik je služabnik vlade in mu je zato težko ali celó nemogoče v zboru zoper vlado govoriti in glasovati, so vendar tudi nekteri uradniki, od kterih to ne veljá, kakor nam to priča naš g. Winkler, izvrstni poslanec Herman na Štajarskem itd. So tedaj pravi možje v vsakem stanu; al naši morajo biti, to je, za naše pravice, za našo srečo zavzeti. Ker sem se v tem spisu predrznil zagovarjati posebno duhovne gospode, zato naj pa povem čitateljem svojim, da jaz nisem duhovnik in tudi nobenega duhovnika v žlahti nimam, toraj me nikakoršna sebičnost ne žene; žene me le gorka ljubezen do mile domovine in cele Avstrije!

Domoljub.

Iz Ajdovščine na Goriškem. *) — *(Slovenci ajdovskega okraja!)* Volitve so nam napovedane! Zdaj domorodci, delajmo vzajemno za blagor Avstrije in domovine; stojimo trdni kakor skala na meji silnega talijanstva in pokažimo, da smo tudi mi zmožni tirjati svoje pravice. In kako bomo to pokazali? Le tako, da zberemo možake, kteri bodo pomagali Avstrijo trdno in močno ustanoviti, narodu našemu pa zagotoviti pravice, ki mu grejo pred Bogom in svetom. Prebivalci ajdovskega okraja! Mi imamo take možake domá, in ni nam treba hoditi iskat tujcev; držite se domačih; te poznate, s temi lahko govorite, in jim svoje želje in potrebe vsegdar lahko razodevate. Priporočamo vam tedaj:

gospoda Vinkler-ja, c. kr. predstojnika v Karminu,
„ dr. Lavrič-a, advokata v Avdovščini,
„ Andreja Marušič-a, vrednika „Domovine“,
„ Daniela Godina, župana v Ajdovščini,
„ Mihaela Mervica, dekana v Črnicah.

*) Ker na Primorskem se ni ustanovil volilni odbor, priporoča vsega zaupanja vredno vredništvo „Domovine“ g. Antona Goriupa in dr. Tonkli-a za Tomin, Kraševcem g. Alojz. Polaja ali dr. Jož. Abram-a, Ajdovcem, Kanalcem in okoličanom goriškim g. Winkler-ja in prof. Marušica.

Kanal 15. jan. — Danes dopoldne je naš gospod okrajni predstojnik gosp. dr. Jožefu Tonkli-u, advokatu tukajšnjemu, slovesno izročil vitežki križ reda Franc-Jožefovega, kterega so mu presvitli cesar podelili v priznanje izvrstnega obnašanja v preteklem vojskinem času kot poveljniku srenjske straže kanalske. Župani in podžupani, duhovni in straževodci so bili k tej slovesnosti povabljeni, in ker je isti dan bila v Kanalu volitev volilcev za deželne poslance, zato je še mnogo drugih srenjčanov polnilo poslopje c. k. okr. gosposke. Gospod predstojnik Ignaci Mali je v govoru svojem omenil srčnega obnašanja straže kanalske, kteri je na čêlu stal pogumni dr. Tonkli, ko je sovražnik iz Italije pridrl celó do naše meje. Po končanem govoru je na prsi pripel gospodu doktorju častni red. Povzdignjenega srca odgovarja poslavljenec in zahvalivši se Njih Veličanstvu za podeljeno mu odlikovanje se zahvaljuje tudi straževodjem in še posebno stražarjem, ki so tako možato se držali o nevarnem času. Ginljiva je bila slovesnost. — Ker je bila danes volitev tistih mož, ki bojo za naš kraj volili poslanca v deželni zbor, naj pridenem še ta opomin vsem volilcem goriške zemlje: Volite rodoljubne, poštene, umne možake. Skušnja preteklih let nam je kazala, kdo je pravi možak, ki za nas dobro misli, a kdo ne; zato pozor volilci! da Vam ne očita kadaj domovina!

Iz Istre 21. jan. = Kaj je poreški zbor lani dognal, tega mi Slovani celó nič ne vemo. Njegovo poslovanje se priobčuje menda v „Osservatore Triestino“, kterega malokdo ima, ker je najbrže najdraži list v celi Avstrii, stenografična poročila pa Bog vé, kadaj pridejo na dan, in ta so le talijanska. Vse, kar znamo od tega zbora, je talijanski poziv od porečkega zbornega odbora (giunta) 24. dne preteklega meseca, da naj na čast in korist Istre izobraženci nabirajo stare spominke in napise bodi si latinske, ali talijanske ali ilirske, da se po teh povestniških člancih spozná, kako je bila Istra nekdaj cveteča in srečna. Učeni starinar g. dr. Kandler v Trstu je že mnogo napisov po Istri nabral, in ima to in tudi zbirko mnogovrstnih penezov in drugih starin. Da pa vse znamenitosti te deželice na svitlo spravi in stare gradove, kolonijske zemlje (agri colonici) po zemljovidu in načrtih razjasni, zato mu je dež. zbor odločil 1000 gold. iz deželnega zaklada. V kterem jeziku bo to delce izdano in kakošna historična prava bodo te povestniške črtice zastopale, tega ne grem ugibati. To se pa človeku vendar čudno zdí, da je zbor to pomoč tako lahko dovolil, razglašenje pa svoje delavnosti v slovanskem jeziku je zavoljo „prevelikih stroškov“ opustil!! Tako početje se mi zdi prilično početju onega očeta, koji ima lačne otroke in nevoljno družino, pa namesti da bi jim kruha in odeje kupil, obrača denar na to, da kaže, da izvira iz plemenitega in bogatega pokoljenja! — Da bi vendar prihodnji novi zbor imel v svojem krilu moža, koji bi zastopal slovanstvo in po „Novicah“ najvažniše stvarí zbornega delovanja razglašal! Kaj ne ljube „Novice“, da mu boste rade prostorček dale? *) — V Istri se močno agitira za volitev — tukaj za kakega Talijana, tamkaj za kakega voršteherja, a kolikor znam, nikjer za kakega narodnjaka našega. Istrijani pozor! Glejte, kaj delate, da se ne boste prepozno kèsali. 26. dne t. m. bodo volitve. O teh Vam bom naznanil, kar bom izvedel.

Iz Krasa. *(Nova čitalnica.)* V Skopem na Krasu se je z višim dovoljenjem čitalnica osnovala, kteri se je veliko udov pridružilo. Vrlemu gospodarju Jožefu Živic-u gré čast, da je to sprožil in zvršil. Bog daj, da to početje dobro hasne vsej okolici!

Iz Notranjskega 20. jan. — Ne vemo, kako se je odbor neke stranke, ki je dolgo le po tihem (im vertraulichen Wege) okrog tipala, mogel imenovati „središčno poročništvo (Central-Comité) za kranjsko deželo“, ker vendar ne more nikakoršnega središča biti, kjer ni okolice krog in krog po deželi! Se vé da, ako bi bila središčina stranka povedala izrečno, da je nemška stranka, vprašali bi jo bili vsi Kranjci: ali ni enaka tistim Nemcem, ki se na Dunaji, v Gradcu, v Lincu in v Celovcu šopirijo in nočejo od Avstrije več vedeti kakor od Nemčije, in kterim je februarjeva ustava vse, ces. patent od 2. dne t. m. pa nič. Malo moremo zaupati takim, kteri so z silnimi težavami sestavili svoj imenik, ko je narodna večina se že bila srčno oglasila in naznanila svoje zaupne može. Znani so nam sicer možjé, ktere je uno poročništvo oglasilo zdaj (med njimi je, kakor smo za gotovo slišali, v Postojni nasvetovan nek gospod, ki ga še prašali niso, ali hoče poslanec biti in ki nikakor ne mara za njihovo čast) nekterim bi bili še zaupovali, ko bi se bili sami po kaki poti oznanili med nami; zdaj pa njihova imena izvemo še le iz centralno-nemškega oglasa in ne moremo drugač, kakor da dvomimo nad njimi. Vemo, da na tihem in zaupno (im vertraulichen Wege) se mnogo mora delati, če se hoče za svojo stran kaj izvršiti; pa na tihem in zaupno samo grajati tiste možé, da bi se priporičili drugačni, to ravnanje ne stvari velicega; sej Notranjci imamo že sami tudi nekaj razumnosti brez nemške inteligencije, da vemo soditi in razločiti moža in moža. Mi hočemo edino Avstrijo in močno, pa vsem narodom pravično; mi hočemo staro pri nas petstoletno vladarsko habsburško rodovino, in se ne obračamo ne proti severozapadu, ne proti severoiztoku z inostranskimi mislimi, dasiravno smo dobroželjni na vsako plat; kdor hoče z nami biti, naj ne tipa na skrivnem, temveč govori naj odkritosrčno, odločno brez sladkih fráz, in verjeli mu bodemo odkritosrčno.

Iz Črnomlja 18. prosenca. J. K. — Tudi pri nas nismo brez tatinskih strelcev. Preteklo saboto je zdravnik g. Pavlin zagledal v Rosulah, četrt ure odtodi, jelena; brž gré s svojimi lovci po sledí, al noč jih prehití. Drugi dan iščejo dalje, al kaj najdejo? V neki vasi so ljudje ravno razdeljevali jelena, ki so ga lovci iskali; blizo 4 cente je tehtal. Brezoblastni strelci so že v preiskavi. — Tudi pri nas so se že volili volici deželnih poslancev. Bog jih razsvetli, da izvolijo za blagor domovine naše vnete možé. Tudi Beli Kranjci potrebujemo tacih!

Novomesto 12. jan. — Naj vam prav na kratko naznanim, da tudi naša čitalnica je od preteklega leta (na sv. Silvestra večer) veselo slovó jemala z društvenimi igrami, pesmami in loterijo, ktera ja donesla 56 fl. Po novih volitvah čitalničinega odbora smo dobili za predsednika vrlega rodoljuba gosp. M. Moharja, ki je „persona grata“ vsemu mestu, za podpredsednika gosp. Škrema, za tajnika g. Ravnikarja, za knjižičarja g. dr. Kravs-a. Z radostjo smo zapazili, da med odborniki čitalničnimi je 9 mestnih odbornikov; to, in ker čitalnica šteje med veljavnimi mestjani veliko udov in jej je vpisanih tudi mnogo uradnikov, nam lepo kaže, da se Novomesto zaveda, da stojí na zemlji slovenski. Število družbenikov znaša zdaj 95.

Iz okolice dolenje-ljubljanske. *(O volitvah za dež. zbor.)* Ker „sloga jači in nesloga tlači“ in ker po prislovici našega presv. cesarja se le z združenimi močmi kaj dobrega doseči more, toraj pridimo vsi to saboto v Ljubljano k volitvi naših poslancev in volimo vsi od prvega do zadnjega gosp. dr. Jan. Bleiweisa, kterega smo si že pred 6 leti za svojega zastopnika izvolili in kteri mora tudi zdaj naš ostati, in pa gosp. Fidelija

*) Iz srca rade! Vred.

Terpinca, velikega posestnika na Fužinah pod Ljubljano in predsednika kmetiške družbe, moža, ki si iskreno prizadeva povzdigniti kmetijstvo na boljo stopnjo. Obá ta možá poznata naše reve in nadloge in imata živo srce za nas. Ta dva bomo volili in sicer enoglasno! Morebiti, da se bo volilcem okolice ljubljanske in vrhniške še kdo priporočal: „mene volite, mene volite, jaz bom za vas govoril, jaz poznam vaše potrebe“ — al prijatli! tako so obetali vsi; al ko je šlo za važne potrebe našega naroda, niso bili mož beseda. Na marsikterem drevesu je cvetje lepo; al pa po tem že veš, ali bo sad njegov sladak ali bo kisel? Djansko mora biti za rodoljuba potrjen; lepe besede niso piškavega oreha vredne. Volimo pa vsi enoglasno, to je čast izvoljenima pa tudi volilcem; saj veste: če jez volim Petra, ti pa Pavla, po tem se lahko zgodí, da tretji izvolijo Miha, ki pa ni meni ne tebi po volji. Torej pridimo vsi v saboto in volimo enoglasno imenovana gospoda, kterih trud in delovanje za nas naj blagoslovi mili Bog!

Anton Kraljič, Jan. Gams, Jan. Hribernik, Anton Žagar, Martin Juha, Jože Železnikar — župani in svetovalci, vsi volilci.

Vižmarje 15. jan. J. P. — Kakor drugod, tako smo tudi pri nas izbirali možé, ki bojo volili poslance v deželni zbor. Okoli 300 srenjčanov je bilo poklicanih, pa le malo nas je prišlo, ravno toliko, da smo opravili volitev. Pa kaj neki je te mlačnosti krivo? Ljudjé imajo premalo zaupanja, da bi zbor kaj pomagal. Res, da je le Eden, ki je v stanu nas rešiti nadlog, in Ta kraljuje nad nami, ki po svoji neskončni modrosti vodi svet in je tudi Izraelce po Mozesu rešil. Kmet je res revež dandanašnji, letine slabe, davki pa silni; al obupati ne smemo; potrpimo! Ako imamo prave možé v deželnem zboru, pomagati nam vendar marsikaj morejo, in zdaj nekaj, drugikrat nekaj, je sčasoma vendar kaj. Hvala Bogú, pravim jaz, da so nam cesar dali zastopnike in jim dovolili, da smejo odkritosrčno povedati, kar imajo pri srcu. Če bi kdo drug tako govoril, zaprli bi ga; poslanca pa ne smejo. Se vé, da tudi njim ni mogoče, da bi nas rešili na enkrat velicih davkov, ker cesarstvo naše je po večletnem poprejšnjem gospodarstvu in pa tudi po vojskinih stroških prišlo v take stiske, da so se morali davki silno napeti. V takem stanji ni mogoče, da bi na enkrat vsi presilni davki odjenjali; al sčasoma se bode to zgodilo, ako nam Bog dá mirne čase; saj so zastopniki naši v deželnem zboru vendar že to dosegli, da se, kakor smo v „Novicah“ brali, odpiše zdaj 150.000 gld. Tega bi ne bilo, ako bi ne bili zastopniki naši celó do presvitlega cesarja svoje prošnje nesli. Trepetali smo tudi strahú, da moramo vsi v črno vojsko (Landsturm), ki so jo že nektere kantonske gosposke po višem ukazu, če tudi nerade, lani pripravljati začele. In kdo nam je odvrnil to nesrečo? Kdo drug kot domoljubni naši poslanci, ki so odkritosrčno vladi rekli, naj za Božjo voljo tega ne storí. Zato potrpimo in upajmo! Bodo se sčasoma tudi naše nadloge zmanjšale, da imamo le prave možake v deželnem zboru, ki znajo in si upajo na pravem mestu možato govoriti.

Iz Ljubljane. Njih c. k. Veličanstvo je po sklepu od 10. dne t. m. potrditi blagovolilo tisto premembo §. 11. in 15. volilnega reda za deželni zbor, ktero je letošnji deželni zbor v 13. seji proti temu sklenil, ako bi sklep pod štev. IV. ne sprejel Najvišega potrjenja. Po takem tedaj osnova postave pod štev. IV. ni potrjena.

— Železnico med Št. Petrom in Reko bojo tedaj začeli delati. Za osnovanje (trasiranje) tiste poti, po kteri bode železnica šla na Kranjskem, sta dva inženirja odločena; eden (g. Vikt. pl. Wertheimstein) bode stanoval v Št. Petru, drugi (g. Evgen Sáner) pa v Bistrici.

— Za potrebe rudokopov v Idrii se bo kupilo 1500 vagánov (mecnov) pšenice, 1500 vagánov rží in 500 vagánov koruze. Vagán pšenice mora najmanj vagati 48 funtov, rží 75, koruze pa 82 funtov. Žito se postavi v Idrijo, kjer se bo merilo in sprejelo. Polovica kupljenega žita mora do konca prihodnjega meseca svečana, druga polovica pa do srede sušca meseca v Idrii biti. Kdor želí ponuditi to žito na prodaj, naj v pismu (s 50 krajc. štempljanem) ponudbo naredí do konca tega meseca do c. k. rudarske gosposke (Bergamt) v Idrii.

— *(Domorodci pozor!)* Pretekli teden so imeli Vélikonemci na Dunaji imeniten shod. Sešlo se jih je bilo kakih 20 glav, med kterimi so glasoviti birokrati in bivši Schmerlingovi ministri Lasser, Plenner in Pratobevera in znani Nace Kuranda zvonec nosili. S Kranjskega se je tega shoda udeležil grof Anton Auersperg. Ti centralistično - birokratično - nemškutarsko - liberalni možje so tedaj svèt držali in sklepe delali o sreči avstrijskega cesarstva, o svobodi avstrijskih narodov. Grof Anton Auersperg, kakor časniki pripovedujejo, je trdil z drugimi vred, da edino izveličanje za Avstrijo je Schmerlingova ustava; te se je nepremakljivo držati, in zato se v državni zbor, za kterega so po cesarskemu patentu od 2. januarja zdaj nove volitve razpisane, ne sme voliti; on da sicer le v svojem imenu govorí, da je pa vendar prepričan, da vsa njegova stranka na Kranjskem ž njim potegne. Kaj da so ti možje sklenili, ne bilo bi nam težko uganiti, ako tudi bi nam ne bili „Presse“, „Tagespošta“ in drugi listi tega duhá povedali. Sklenili so, da se bodo trdo držali oktroiranega februarskega štatuta Schmerlingovega (to je njih „Rechtscontinuität-e“, ktere se kakor smôla držé, ker je voda na njih mlin) in da za izredni državni zbor, ki je zgori omenjenim cesarskim patentom sklican, ne bodo volili.*) „Neue freie Presse“ je po takem brž oklicala, da deželni zbori na Dunaji, Lincu, Salcburgu, Vorarlberškem, Šleskem, Štajarskem, Koroškem, Kranjskem poslancev ne bodo poslali v državni zbor. Tedaj so tudi nas že vrgli v nemški koš! Zakaj da pa kolovodji centralistične stranke parolo dajejo, da se ne voli v izredni državni zbor, to so nam gori omenjeni časniki res prav odkritosrčno že v celih „leitartikelnih“ razodeli; zato namreč ne, ker ces. januarski patent deželnim zborom dopušča, da ni treba poslancev za državni zbor po kurijah voliti, to je, da bi poslanci velikega posestva za-se svoje, poslanci mest in trgov tudi svoje, in poslanci kmetiških občin sopet za-se svoje volili, ampak da jih lahko vès zbor z večino glasov vse izvoli. Zato se pa nemškutarji bojé, da v prihodnjem državnem zboru morebiti ne bodo gotove večine imeli. Velik trn v pêti jim je pa tudi to, da ces. patent od 2. januarja priznava „različna pravna mnenja in zahteve neogerskih dežel“, o kterih v februarskem štatutu ni duha ne sluha. Hinc illae lacrymae! to je pravi vzrok, zakaj ti možjé tak hrup ženó, in na „izredni državni zbor“ tako iz vsega grla vpijejo. Se vé, da njim bi bil po volji le tak zbor, v kterem bi jim bila večina že naprej zopet

*) Šuzelka v „Reformi“ tehtno kritikuje to mrševo centralistično „Rechtscontinuität“ tako-le: „Es lebe die Rechtskontinuität, wenn auch Oesterreich zu Grunde geht! Das ist die politische Weisheit, welche den Völkern Oesterreich's in dieser ausserordentlichen Zeit geprediget wird! Und dieselben Prediger haben das Schmerlingische: „wir können warten“ so bitter getadelt und verspottet, und jetzt rathen sie den Völkern, dass sie sich auf diese Rechtskontinuität setzen und warten sollen, bis sie eines unseligen Todes erbleichen und dann in dieser Rechtskontinuität begraben werden können!“

tako gotova, kakor jim je bila v pokojnem zboru. S takim sklepom je tedaj dosti jasno rečeno, da ne gredó v noben avstrijsk državni zbor, v kterem ne bi mogli druge narode preglasovati in nad njimi gospodovati; jasno je rečeno, da nočejo po zadovoljnosti vseh narodov edine in močne Avstrije, ampak le tako, v kteri bi bili oni gospodje, vsi drugi narodi pa sluge bili; razodeli so, da ne marajo za ustavo, ktera bi bila vsem enako pravična, ki bi dajala vsem enako svobodo; ampak zahtevajo le za-se moč in oblast, da bi mogli drugim, kolikor bi hoteli, silo delati. Hvala Bogu, da naprej vemo njihov program in da imamo po takem gotovo vodílo za svoje ravnanje. — Po besedah grofa Anton Auersperga v dunajskem shodu tedaj lahko razumemo, kaj pomenijo kandidatje, ki nam jih nasvetuje njegova stranka pod bahatim imenom „Central-Wahlkomité für Krain.“ „Laib. Ztg.“ imenuje sledeče kandidate tega centralnega odbora:

Za mesto ljubljansko: dr. pl. Kaltenegger-a, c. k. finančnega svetovalca in dr. pl. Wurzbach-a, deželnega poglavarja; za Idrijo: kustosa Deschmanna; za Kranj: Antona Gerbeca, župana loškega; za Postojno: poštarja K. Obrezo; za Novomesto: dr. Supana; za Kočevje: Janeza Koslerja, posestnika v Ljubljani; (za Tržič še zdaj nobenega); za kmetiške srenje: okolico ljubljansko in vrhniško: posestnika Seuniga in korarja Savaschniga; za okolico kamniško in brdsko: okrajnega zdravnika dr. Gausterja, za kranjsko-loško: grajščaka Urbančiča in okrajnega poglavarja Derbitscha; za radolško in kranjsko-gorsko: dr. Suppantschitscha; za postojnsko, ložko, planinsko, senožeško in bistriško: posestnika Janeza Deklevo in pl. Garzarolli-a; za vipavsko in idriško: kantonskega predstojnika Muleja; za novomeško: grajščaka pl. Langerja, za Trebno: dr. Skedel-na, Jan. Engelthalerja in Anton Böhma, posestnika v Mirni; za kočevsko: c. k. svetovalca dež. sodnije Kromerja in advokata Wenediktarja; za Metliko in Črnomelj: grajščaka dr. Savinschega. —

— Po naznanilih mnozih časnikov je c. k. državno ministerstvo zaukazalo c. k. političnim uradnikom, naj pri volitvah svojo veljavo na to obračajo, da se ne volijo v deželne zbore taki možje, ki nasprotujejo namenom ministerstva, ktero hoče izredni državni zbor. Nadjamo se od naših uradnikov, da se bojo zvesto ravnali po volji ministrovi.

— Kako živo se udeležuje duhovščina povsod novih volitev in kako prav je tedaj, da tudi naš prečastiti konzistorij ni stavil luči pod mernik, ampak se očitno vstopil pred svet ter pokazal, da stojí za cesarski patent od 2. dne t. m., ki sklicuje deželne poslance v državni zbor dunajski, kaže nam ogled po deželah našega cesarstva. Dunajski véliki škof in kardinal priporoča duhovnom svoje škofije, naj pri teh volitvah vsak, kdor ima pravico voliti, dela kar koli more, da na blagor Avstrije se izvršijo volitve; okrožnica škofova pravi med drugim: „Jetzt brauchen wir Verstand und Muth nothwendiger als jemals, und in den Versammlungen, die über die Angelegenheiten des Kaiserthums und seiner Theile berathen, ist er so unentbehrlich als irgendwo. Wer nicht gedankenlos in den Tag hineinlebt, wird also nur lebhaft wünschen, dass diese Versammlungen aus Männern bestehen, welche die wahren Interessen des Reiches und des Kronlandes mit klarem Blicke erkennen und mit dem Muthe des Pflichtgefühles vertreten.“ S takimi krepkimi besedami kliče kardinal dunajski duhovščino pri volitvah na noge! — In še več! Ako pogledamo, kaj se godí na Moravskem, vidimo celó v volilnem odboru za vélike posestnike tudi nadškofa olomuškega, škofa brnškega, prelata Kalivodo, prelata Nappa, prelata Sireka. Ta volilni odbor si je napisal na čêlo oktobersko diplomo, ktero je presvitli cesar izrekel za fundament prerojstva cesarstva našega, in ta diploma je vseskozi tudi pravilo, ki se ga na vso moč držimo Slovenci kakor drugi Slovani avstrijski in je tudi program našemu „narodnemu volilnemu odboru.“ „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal“ — s temi besedami kardinal dunajski navdušuje duhovščino svojo k iskrenemu udeleštvu pri volitvah; te besede bojo gotovo tudi vodilo naši prečastiti duhovščini, ki, kakor vsak drug državljan, po cesarski postavi uživa pravico volitve.

— Mariborski knezoškof je okrožnico razposlal duhovščini štajarski, naj se pri volitvah pridno prizadevajo za to, da se volijo konservativni poslanci v deželni zbor štajarski. „Zukunft“ dostavlja temu naznanilu to-le: „Odkar znamo glasoviti Kaisersfeldov govor v štajarskem zboru, pač ne more več dvomljivo biti, kdo je avstrijsko-konservativen: Slovan ali Nemec.“

— Ko je nekdo slišal, da celó veliko bezirksvorsteherjev kandidira za poslance v deželni zbor, se je začudil rekoč: Čemu presvitli cesar kliče narod po volitvah v deželni zbor; naj raji pokliče vseh teh 30 gospodov v zbor, pa volitev še celó treba ne bo.

— Došel nam je prvi dobro vredjeni list „Slovenskega Gospodarja“. In tako imamo Slovenci 6 političnih listov: v Ljubljani „Novice“ in „Danico“, v Celovcu „Slovenca“, v Trstu „Primorca“, v Gorici „Domovino“ in v Mariboru „Slov. Gospodarja.“ — Po pravici pravi vrli karlovški „Putnik“: „Da se počeše marljivo baviti braća Slovenci politikom, svjedoče nam mnogi politiški listovi.“

— Čuda velik in popolnama okrogel kamen smo pretekli teden našli v čevah nekega malnarskega konja, ki ga je večkrat klalo, zdaj pa mu je kamen čeva tako zalegel, da je moral poginiti. Kamen, $5\frac{1}{2}$ funtu težak, je v vsem bombi podoben. Vreden je, da si ga pogleda vsak, komur je mar za tako nenavadno prikazen; spravljen je v zbirki naše živinozdravniške šole.

— Ravno kar je na svitlo prišla knižica v nemškem jeziku: „Zweites Heft der Geburtshilfen Studien von Professor Dr. Alois Valenta, gedruckt in Leipzig.“ Ta knižica obsega dva razdelka, ki jih je imenovani pisatelj v seji ljubljanskega društva zdravnikov prednašal; zdaj pripravlja tudi druge svoje zdravstvene spise, ki so natisnjeni v mnogih zdravniških listih, za poseben natis, v kterih se kaže skušenega zdravnika pa tudi jako marljivega pisatelja v nemškem in slovenskem jeziku.

— *Pesmi za mladost, največ za deške in dekliške šole. Eno- dva- in triglasno postavil Anton Nedved, c. k. učenik godbe.* — Pod tem naslovom je prišel venec 35 slovenskih šolskih pesmic na svitlo. Besede so vzete iz dveh šolskih beril, napeve pa jim je zložil g. Anton Nedved tako lepe in šolski mladeži tako pripravne, da jih bodo mladi pevčeki in pevčice kakor tudi učitelji njih veseli. Tako tedaj imamo tudi za ta del petja izvrstno gradivo. Dobivajo se te pesmice pri Giontini-tu v Ljubljani v prav lični obliki po 20 novih krajc. Naj bi jih šlo na tisoče po slovenskih ljudskih šolah, pa tudi v vse hiše, kjer radi pojó domače pesme! Samo o tem se nikakor ne vjemajo z g. skladateljem, da je pesme, po vsej deželi znane in po pravici priljubljene, kakor je „Zvonikarjeva,“ „Naše življenje“ in „Popotnik“ prenaredil v druge napeve. Naše tako rekoč národno blagó naj ostane kakor je; saj tudi ni misliti, da bi nov prestroj spodrinil vdomačene napeve.

— *(Oklic zarad váj v petji in glasbi v čitalnici.)* 1. Vsak torek in petek ob $\frac{1}{2}$8. zvečer je vaja pevskega

zbora. — 2. Vsako sredo zvečer ob ½8 in vsako nedeljo popoldan ob 2 so vaje orkestra. — 3. Vsak četertek zvečer ob ½8 je moška pevska šola. — 4. Vsak ponedelk zvečer ob ½8 zvečer so vaje o čveterospevih. — 5. Vsako saboto zvečer ob ½8 je šola v glasbi. — 6. Ženski pevski zdor gojil se bo na domu pevk. — Vse vaje in učilnice so brezplačne. Oglase sprejema pevovodja gosp. Vaclav Prohaska o dotičnih dnevih v čitalniški pevski sobi Odbor.

— *Vabilo.* V četrtek 24. t. m. je zopet sokolski shod pri Virantu, k' kteremu se vabijo vsi častiti družbeniki, ker se bode volil odbor za uravnavo veselice na pustni večer. Odbor.

— Lepo reč je národni volilni zbor sinoči izvedil o založniku in vredniku vladine „Laib. Ztg.", kteri že pred tednom mu poslanih razglasov ni hotel kot plačano doklado vzeti v svoj list. Gospod cesarski komisar je zboru odkritosrčno razodel, da c. kr. deželna vlada nikakor ni zabranila te priloge. Nevolja zoper to predrzno početje vladinega lista, ki po takem postopanji, da vzame razglas nasprotne stranke na dolgo in široko v svoj list, národnega pa ne, vlado samo v sum spravlja, da nasprotuje národnim zastopnikom dežele, je bila tako ogromna in enoglasna, da pri tej priči je bilo pismo do vrednika „Laib. Ztg." zloženo in mu brž iz seje poslano, da naj nemudoma vzame razglas in imenik priporočancev narodnega volilnega odbora v list, sicer se pritožba pošlje naravnost c. k. državnemu ministerstvu na Dunaj, da izvé, v kakošnih rokah je založništvo in vredništvo vladine „Laib. Zeitung."

☞ Važne volitvene zadeve so nam že dvakrat vzele toliko prostora, da smo morali „novičarja" in mnogo dopisov na strani pustiti. Vse to pride poredoma drugi pot, kadar bojo volitve pri kraji. Sicer pa moremo častite svoje bralce zagotoviti, da kaj posebno važnega se ta čas ni zgodilo po svetu.

Telegrami „Novicam."

Iz Celja 21. jan. Izmed 218 glasov je dobil **dr. Razlag** 188, **Lipold** 186 glasov. Zmaga slavna je tedaj naša!

Iz Brežic 21. jan. **Lenček** je izvoljen z 80 glasovi. Dr. K. del Cott, nasprotni kandidat je dobil le 17 glasov. Slava našim volilcem!

Iz Maribora 21. jan. Izvoljena sta **dr. Vošnjak** z 125, **dr. Dominkuš** z 95 glasovi. V Ptujem je izvoljen **Herman**. Vsi naši!

Naznanilo.

Podpisani národni volilni odbor ponavlja svoje priporočilo poslancev za deželni zbor kranjski in priporoča:

I. Volilcem mest in trgov:

1. Za Ljubljano: gosp. dr. **Lovro Tomana** in gosp. dr. **V. Kluna**, mestjana ljubljanskega in profesorja na Dunaji.
2. Za Idrijo: gosp. viteza **Antona Gariboldi-a**, grajšaka v Ljubljani.
3. Za Kranj in Loko: gosp. **Mateja Pirca**, trgovca in župana v Kranji.
4. Za Tržič, Radolico in Kamnik: gosp. dr. **Valentina Prevca**, advokata in župana v Kamniku.
5. Za Postojno, Vrhniko in Lož: gosp. barona **Janeza Schlojsniga** (dozdanjega njih poslanca).
6. Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gospoda **Ludevika Ravnikarja**, namestnika c. k. drž. pravdnika v Novem mestu. *)
7. Za Kočevsko mesto in Ribnico: gosp. **Franca Souvana**, posestnika v Ljubljani in Kočevji.

II. Volilcem kmetiških sosesk:

1. Za ljubljansko in vrhniško okolico: gosp. dr. **Jan. Bleiweisa** (dozdanjega njih poslanca) in gosp. **Fidelija Terpinca** v Ljubljani.
2. Za Kamnik in Brdo: gosp. **Janeza Tomana**, dekana v Moravčah (dozdanjega njih poslanca).
3. Za Kranj, Tržič in Loko: gospoda barona **Antona Zoisa** na Brdu nad Kranjem, in **Antona Kosa**, prošta v Ljubljani.
4. Za Radolico in Kranjsko goro: gosp. **Lovro Pintarja**, fajmoštra na Breznici.
5. Za Postojno, Planino, Senožeče, Lož in Bistrico: gosp. dr. **Etbina Kosta**, župana ljubljanskega, in gosp. **Matija Korena** (dozdanja njih poslanca).
6. Za Vipavo in Idrijo: gosp. **Jurija Grabrijana**, dekana v Vipavi.
7. Za Novomesto, Kostanjevico in Krško: gosp. **Jožefa Zagorca**, posestnika v Št. Jerneji (dozdanjega poslanca).
8. Za Trebno, Zatičino, Žužemperk, Mokronog, Litijo in Radeče: gospoda **Santo Treo-ta** in dr. **Jožefa Rozina**, advokata v Novem mestu, in grofa **Jožefa Barbo-ta**, grajščaka v Rakovniku.
9. Za Kočevje, Lašče in Ribnico: gospoda **Luka Svetca** (dozdanjega poslanca) in **Petra Kozlerja** v Ljubljani.
10. Za Črnomelj in Metliko: gosp. **Janeza Kapele-ta** (dozdanjega poslanca).

*) Namesti gosp. Janeza Kastelca, ki je prostovoljno odstopil.

Narodni volilni odbor za vojvodstvo Kranjsko.

Dr. Jan. Bleiweis, deželni odbornik. **Jan. baron Schloissnigg**, c. k. tajni svetovalec. **Anton baron Zois**, grajšak. **Dr. Lovro Toman. Luka Svetec. Jan. Horak**, podpredsednik kupčijske zbornice. **Jožef Debevec**, mestni odbornik. **Anton Kos**, stolni prošt. **Dr. Jan. Pogačar**, stolni dekan. **Jan. Novak**, korar. **Jožef Pavšler**, korar. **Jan. Poklukar**, korar in mestni odbornik. **Jožef Zupan**, korar in mestni fajmošter. **J. Volc**, korar. **Dr. Andr. Čebašek**, konsist. svetovalec. **Dr. Leo Vončina**, konsist. svetovalec.

Dr. E. H. Costa, mestni župan. **Dr. Jožef Orel**, podžupan. **Pavel Auer**, mestni odbornik. **Jožef Blaznik**, mestni odbornik. **Anton Frölich**, mestni odbornik. **Mihael Pakič**, mestni odbornik. **Jožef Pleiweis**, mestni odbornik. **France Rösman**, mestni odbornik. **Jožef Šventner**, mestni odbornik. **France Souvan**, mestni odbornik. **Dr. Jernej Zupanec**, mestni odbornik. **Dr. Alojzi Valenta**, mestni odbornik. **Blaž Verhovec**, mestni odbornik.

Fidel Terpinec, predsednik kmetijske družbe. **V. C. Zupan**, predsednik kupčijske zbornice. **Jan. Jamšek**, kupčijske zbornice odbornik. **Jan. Več**, kupčijske zbornice odbornik. **Matevž Schreiner**, kupčijske zbornice odbornik. **Pavel Skale**, kupčijske zbornice odbornik. **France Mali**, kupčijske zbornice odbornik. **Jožef Strzelba**, kupčijske zbornice odbornik. **Gustav Tönnies**, kupčijske zbornice odbornik.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.